

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 2 mars 1922 kl. 3 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t dels angående ändring i villkoren för inträde vid tandläkareinstitutet, dels angående emottagande vid tandläkareinstitutet av större antal elever, dels angående anställande av provinsialtandläkare.

I trenne inom andra kammaren av herr Jonsson i Hökhult m. fl. *Motionerna.* väckta och till utskottet hänvisade motioner, nr 171, 172 och 173, hava motionärerna hemställt:

i motion nr 171, »att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke avlagd realskoleexamen må berättiga till inträde vid tandläkareinstitutet, samt vidtaga av utredningen föranledda åtgärder»;

i motion nr 172, »att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning, vidtaga åtgärder för att vid tandläkareinstitutet ett större antal studerande för utbildning i tandläkareyrket må kunna mottagas än hittills varit fallet»;

i motion nr 173, »att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga förslag till inrättande av provinsialtandläkaredistrikt och anställande av provinsialtandläkare samt även förslag till arvodes-taxa att lända till efterrättelse för de läkare, varom här är fråga».

Då förevarande tre motioner avhandla likartade, med varandra nära sammanhängande ämnen, har utskottet ansett lämpligt upptaga dem till samtidig behandling.

Med avseende på vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motion nr 171, vars motivering åberopats i de två övriga motionerna.

Utskottet delar i allo motionärernas åsikt om den stora betydelsen av en god tandvård för vårt folk i dess helhet och ansluter sig även i princip till den uppfattningen, att synnerlig uppmärksamhet bör från

Utskottet.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 13 saml. 2 avd. 3 häft. (Nr 3.)

statsmakternas sida ägnas åt denna gren av folkhygien. Utskottet inser även, att tandläkarekåren ännu på långt när icke är tillräckligt talrik för att motsvara det härför erforderliga behovet. Likaså är utskottet ense med motionärerna däri, att en tandvård, som rationellt skall tillfredsställa kravet på en god dylik för de bredare lagren av vårt folk, måste göras så billig som möjligt.

Även om det dröjt rätt länge, innan statsmakterna vände sin uppmärksamhet åt ifrågavarande spörsmål, anser sig dock utskottet böra framhålla, att dess vikt under senaste åren blivit alltmera beaktad. Och därvid har enligt utskottets åsikt början gjorts från riktig synpunkt i och med de undersökningar, som föranstaltats angående lämpliga åtgärders vidtagande för barnaålderns tandvård. Utskottet får erinra därom, att på framställning av riksdagen och efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1913 inom civildepartementet tillsatts en kommitté, vilken den 15 juli 1917 avgav ett vidlyftigt betänkande om tandvård för skolungdomen. Detta betänkande har ännu ej varit föremål för framställning från regeringen och sålunda ej heller för riksdagens behandling. Däruti framställda förslag om skoltandläkare och skoltandkliniker torde för övrigt vara i behov av förnyat övervägande och ytterligare bearbetning, innan de kunna giva anledning till åtgärder från statsmakternas sida. Vidare tillkallades efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1918 sakkunniga för utredning inom ecklesiastikdepartementet rörande tandläkareinstitutets utvidgning och omorganisation av tandläkareundervisningen jämte därmed sammanhängande frågor. Den 27 december 1920 avgåvo dessa sakkunniga utlåtande och förslag, vari, förutom en historisk redogörelse för tandläkareundervisningens utveckling, utredning lämnas om dess organisation samt om tandläkarnas nuvarande antal ävensom behovet av tandläkare under de närmaste årtiondena; jämte förslag till åtgärder för avhjälpan av bristerna i den nuvarande tandläkarutbildningen innehåller utlåtandet synpunkter och riktlinjer för skolbarnstandvårdens ordnande samt för åstadkommande av en billigare tandvård för de mindre bemedlade folklagren genom inrättande dels av skolpolikliniker, dels av folkpolikliniker jämte andra tänkbara lämpliga åtgärder. Särskilt behandlas i samband härmed frågan om utbildning av s. k. tandsköterskor, vilka genom anställning vid skol- och folkpolikliniker under tandläkares direkta ledning och tillsyn skulle kunna väsentligt bidra till att göra tandvården mindre kostsam. Utskottet vill i detta sammanhang uttala sin mening, att frågan om tandvårdskostnadernas förbilligande lämpligen torde böra lösas efter nu antydda riktlinjer, under det inrättandet av provinsialtandläkare med arvodes-taxa enligt motionärernas förslag knappast torde vara praktiskt utförbart.

Slutligen har som bekant riksdagen efter av Kungl. Maj:t framlagda förslag beviljat erforderliga medel för tandläkarinstitutets förflyttning från dess nuvarande, sedan länge såsom otillräckliga och olämpliga ansedda lokaler samt dess inrymmande i vetenskapsakademiens förutvarande egendom i kvarteret Grönlandet norra. Härigenom skulle, enligt institutets lärarråds uttalande, dessa lokaler kunna bringas till en efter omständigheterna försvarlig anordning såsom anstalt för den sjukvård, de laboratorier och den övriga undervisning, för vilka vederbörande äro ansvariga. Vidare skulle, enligt vad utskottet inhämtat, härigenom vid institutet kunna mottagas det antal av 60 à 70 elever (= det dubbla mot nuvarande), som sakkunniga ansett såsom minsta erforderliga för en behöflig rekrytering av tandläkarkåren för de närmaste årtiondena. Det beräknas, att de nya lokalerna skola stå färdiga till höstterminen 1923 för att då komma till användning.

Vad beträffar motionärernas förslag om anskaffande av billigare tandvård genom att minska fordringarna för tandläkarnas förutbildning (real-skoleexamen i stället för studentexamen) i hopp att därmed minska kostnaden för deras tandläkarutbildning, så kan utskottet icke dela åsikten om lämpligheten för vårt folk av en dylik åtgärd. Redan år 1877 uttalade dåvarande kungl. Sundhetskollegium, att tandläkaren måste betraktas såsom en specialist inom den praktiska medicinen, vilken egentligen borde vara legitimerad läkare, och 1879 bestämdes studentexamen såsom kompetensvillkor för inträde på banan. Att den storartade utveckling, som sedan denna tid gjort sig gällande på tandläkekonstens såväl som på alla andra medicinens områden, skulle motivera mindre fordringar på den blivande tandläkarens kunskapsförutsättningar för kallet synes utskottet knappast rimligt. Emot en sänkning av fordringarna i detta hänseende hava också sedan den tiden alla sakkunniga myndigheter uttalat sig. Tandläkareyrket, som tidigare till väsentlig del bestod i att utdraga förstörda tänder och ersätta dem med konstgjorda, har, såsom av sakkunniga framhållits, sedan dess utvecklat sig till en vetenskap om bevarandet av tänderna, om tryggandet av käkarnas och gommens riktiga utveckling och om skyddandet av dessa organ för medfödda och förvärvade sjukdomar o. s. v. Det numera bättre kända sammanhanget mellan tändernas sjukdomar och sjukliga förändringar i andra kroppsdelar gör vidare, att tandläkaren måste i långt vidsträcktare grad studera den medicinska vetenskapens andra grenar än vad man förr trodde vara nödvändigt.

Det sålunda allt klarare insedda behovet av den i överensstämmelse med det anförda bästa möjliga tandvård för våra barn och för de bredare lagren av vårt folk synes därför utskottet motivera fullt

lika goda förutsättningar för våra blivande tandläkare som de, vilka hittills varit stadgade. Och skulle för övrigt, i enlighet med motionärernas förslag, realskoleexamen stipuleras såsom tillräckligt kompetensvillkor för inträde vid tandläkareinstitutet, bleve det utan tvivel oundvikligt att högst väsentligt höja studietiden därstädes. Den i och för sig givna önskvärdheten av att bibehålla en tandläkarekår på den ståndpunkt, som i enlighet med nutidens och säkerligen ännu mera framtidens krav är erforderlig, synes nämligen ovillkorligen betinga, att högre förutsättningar i så fall på annat sätt än genom läroverksutbildning bibringas eleven. Men då torde även motionärernas förhoppning om lättnad i kostnaderna för utbildning av de blivande tandläkarna på denna punkt icke äga vidare fog. Den för vetenskapliga studier av denna art erforderliga mognaden torde för övrigt knappast vara att vänta före den för studentexamens avläggande vanliga åldern.

Av det ovan sagda framgår, att de önskemål, som av motionärerna framförts, dels redan tillgodosetts — såsom fallet är beträffande yrkandet om tandläkareinstitutets utvidgning — dels kunna förväntas att med ledning av redan verkställda utredningar i väsentliga delar vinna beaktande.

Under sådana förhållanden synes det utskottet befogat, att de förslag, som i anledning av nämnda utredningar av Kungl. Maj:t torde vara att motse, först avvaktas, innan ytterligare åtgärder av den art motionärerna föreslagit bliva vidtagna.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- att motion nr 171 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda;
- att motion nr 172 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda, samt
- att motion nr 173 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1922.

På utskottets vägnar:

AXEL EURÉN.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar *Eurén*, *Jonssön* i Eskilstuna, *Corneliusson*, *Olsson* i Labbemåla, fru *Östlund*, herrar *Petersson* i Broaryd, *Björnberg*, *Ernfors*, *Holmberg* och *Olsson* i Mellerud.